

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

juny-juliol 1990

Nº 116

PÒRTIC

A l'estiu, i per motius ben diversos, el comportament humà sembla capgirar-se en el seu funcionament; els uns per les vacances, els altres perquè els ve ara el cop de la feina, el cas que, pel que fa a les activitats culturals, hi ha una baixada notable sinó una aturada total. La cultura sembla ésser una cosa que sempre es pot ajornar, i en tot allò que es pot ajornar, ja se sap, hom té la tendència a ajornar-ho més del que és prudencial. No acusem ningú, Déu ens en regard, perquè en aquesta qüestió ningú no és capaç de tirar la primera pedra.

Malgrat tot això que dèiem més amunt, no n'estem contents d'aquesta deixadesa, d'aquest relax volgut de l'exercici de cultivar les coses de l'esperit. No, no n'estem contents, ja que pensem que no anem bé, que no fem camí; que estem estancats

en un estadi perillós on tot és superficial, pura fatxenda; més preocupats de presumir o d'aparentar opulència que realment ser ric en coneixaments. L'estiu per alguns és potser només un parèntesi, una real necessitat de descansar de cos i d'ànima per a tornar-la a emprendre, després, amb més força i il·lusió. Per la majoria, però, no sempre és d'aquesta manera... La temptació de no fer res, de no preocupar-se per res, de deixar-se anar, està ben garantida per tants esquers (cada cop més) tan ben parats que ens ofereix en tots i cadascun dels angles de la nostra societat.

L'estiu, per tots els motius tan diversos com es vulgui (que apuntàvem més amunt) és sempre el període de l'any amb menys activitat cultural tot i que sembla que no hauria de ser així, ja que a l'estiu (com diu ben bé la dita popular) tota cu-

ca viu, cosa que hauríem de traduir per, tota idea és possible, tota iniciativa pot reeixir, qualsevol il.lusió pot fer-se realitat...

Deixem-ho estar per ara. Aquest estiu a Artesa ja tindrem piscines (ja en podrem "presumir") i serà més fàcil anar-se

a remullar. Seria bo, però, que entre cabussó i cabussó tot ajudant-nos per la frescoreta de l'aigua, intentéssim desvetllar una mica la memòria de tot allò que volíem aconseguir pel nostre poble i ens adonéssim d'allí on ens hem quedat. De totes maneres bon estiu a tothom.

REVISTA D'OPINIÓ I D'INFORMACIÓ LOCAL

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

CASTELL, 23

ARTESA DE LLEIDA

ÍNDIX

Els articles i opinions que apareixen a les planes de La FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants

1	PORTIC
4	FULL INFORMATIU
5	NOTES I NOTICIES
8	DEBADES
	per Ramon Nonat
11	L'HOLOCAUST DE LA PAGESIA
	per A. Costafreda
14	POESIES PREMIADES
16	HUMOR
	Per R.V.M.
17	CARTES A UN PSICOLEG
	Per Catxepet
19	UNS MOTS D'AGRAIMENT
	per Felip Gallart i Fernàndez
21	VALORACIÓ I BALANC DE LA RECOLLIDA DE MATE- RIALS
	Per alternativa ecologista d'Artesa
25	FOLKLORE ARTESENC
	Per A.C.

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

LA COMISSIÓ

INFORMA

La Comissió de Festes informa a tots els seus socis i col·laboradors de la programació dels mesos de juny i juliol:

JUNY.--

Dia 3, a les vuit de la tarda, Projectió de la pel·lícula "VICEVERSA".

Dia 10, a les 8 de la tarda, Projectió de la pel·lícula "ESCUELA DE CARABINEROS".

Dia 17, a les 8 de la tarda, Projectió de la pel·lícula "LOS LOCOS DEL PLANETA BLOB".

Dia 24, a les 8 de la tarda, Projectió de la pel·lícula TAI-PAN

Dia 30, S'inicien els Dissabtes a la Fresca, a les 11 de la nit, Projectió de la pel·lícula "EL ASALTO DE LOS HOMBRES PAJARO", a la zona poliesportiva.

JULIOL.--

Dia 7, a les 11 de la nit, Projectió de la pel·lícula "OCTOPUSI"

Dia 14, a les 11 de la nit, Ball a la Pista Poliesportiva, amb el conjunt "PUZZLE".

Dia 21, a les 11 de la nit, Projectió de la pel·lícula "COMO ELIMINAR A SU JEFE".

Dia 28, a les 11 de la nit, Projectió de la pel·lícula "LOS CARADURAS".

La Comissió.

NOTES I NOTÍCIES

setmana cultural

(de l'11 al 15 de maig)

enguany s'ha celebrat a la nostra vila l'XIena. SETMANA CULTURAL, la qual ha vist minvats els seus set dies, ja que ha estat una "Setmana" de cinc dies únicament.

Actes variats, que han comptat amb més o menys públic, i dels quals en cal ressaltar la inauguració de la IIona. Fase de les Escoles, a la qual assistir el Cap dels Serveis Territorials del Departament d'Ensenyament a Lleida, Sr. Josep Varela. I la posada en escena de l'obra "ALLO QUE TAL VEGADA S'ESDEVINGUE", a càrrec dels alumnes de vuité del col·legi, i dirigida per en Josep Ramon Bonet, la qual se'ns dubte deixà bocabadats als espectadors pel bon treball artístic realitzat.

També cal destacar la Festa Homenatge als Jubilats que com cada anym gaudí de la presència de nombrosos jubilats que foren en definitiva l'èxit de la Festa. Se'ls obsequià pel matí amb un aperitiu, on es lliurà dues plaques commemoratives, realitzades per en Benjamí Mor, al jubilat i jubilada majors d'edat mai homenatjats. Per la tarda un entretingut i divertit espectacle el qual posà punt i ratlla a la Festa i Setmana Cultural per enguany.

primera comunió

(27-05-90)

Com cada any, es reserva un diumenge, generalment del mes de maig, per a la celebració de la primera comunió de tots aquells infants, d'edats entre 8 i 9 anys, que eligeixen anar a rebre

el sacrament de la comunió.

Enguany s'ha escollit el dia 27 de maig, data en la qual l'església s'omplí de gom a gom de parents, familiars i amics que acompanyen en aquest dia els infants que van a rebre la seva primera comunió.

Aquest acte requereix però d'una preparació prèvia, duta a càrrec d'un monitor o monitora que els dirigeix i explica el significat de l'aconteixement, en aquest cas ha estat la Maria Serra.

confirmacions

(3-06-90)

Tot just una setmana després de les comunions, una cinquantena de joves de la nostra vila, varen rebre el sacrament de la confirmació de mans del bisbe de Lleida, Sr. Ramon Malla.

Cada confirmant havia d'escollir un padrí o padrina de confirmació, la majoria dels quals foren escollits d'entre la gent jove, i així aquest dia l'església comptà amb un centenar de joves, fet que no esdevé massa freqüent. Tot seguit, a la sala de la llar

del poble, els confirmants organitzaren i prepararen un aperitiu, per a les autoritats, padrins i confirmants.

clausura de la temporada futbolística

(17-06-90)

Amb motiu de l'acabament de la temporada futbolística 1989-90, el Club de Futbol Artesa, organitzà un dinar de germanor obert a tothom, al preu de 1.000 ptes. per cap d'entre totes aquelles persones que, sense ser futbolistes, volien acomiadar aquesta temporada passada.

No es pot dir que se celebrava l'acomiadament d'una bona temporada per l'Artesa, tot a l'inrevés, però sí, que deixant de banda els resultats calia celebrar la continuïtat del nostre Club i l'esforç que jugadors i membres del Club realitzen al llarg de la temporada.

Un total d'unes 100 persones gaudiren d'una bona paella d'arros, feta pel Carlets.

premis sant jordi

Juny del 1990.

Cada any l'Institut Català de Serveis a la Joventut convoca els premis Sant Jordi, que enguany es feien en homenatge a Xavier Benguerel.

El certament consta de tres categories dividides: de 7 a 10 anys, d'11 a 14 anys, i de 15 a 17 anys.

Enguany i per primera vegada dos alumnes de la nostra escola aconseguiren accèssits a l'esmentat premi, aquests petits escriptors de la nostra vila són en Jaume Pijuan de 5è d'E.G.B., amb el poema "EL COTXE", i en Felip Solé, amb el poema "EL CAVALL".

Els premiats en cada província passen a la Fase final de Catalunya, i en aquesta fase en JAUME PIJUAN també fou premiat, i per aquest motiu el passat dia 22 de juny del 1990 fou cridat al Palau de la Generalitat on

rebé de mans de Marta Ferrusola un lot de llibres i diploma, com a compensació al seu treball.

cursets de natació

Amb l'obertura de les piscines municipals a la nostra vila el passat diumenge dia 1 de juliol, l'Ajuntament ha posat en funcionament la realització d'un curs de natació per a adults, ja que els dels infants són organitzats per l'Associació de Pares d'Alumnes.

els cursets esmentats tindran dues modalitats. una serà per tots aquells que no sàpiguin nedar i l'altra anirà encarada a la gent que ja domina el medi aquàtic però desitja perfeccionar-se en aquest aspecte.

Sembla ser que el tema és interessant i atractiu per a molta gent per a la realització d'esport i exercici que contribuirà al seu benestar físic.

DEBADES

Avui ho deien els diaris, la reunificació econòmica i monetària de les "dues alemanyes", és un capítol més, potser el més evident de l'enfonsament del que hem conegut com Europa socialista. Està clar, que la a la reunificació d'Alemanya hi ha factors altament particulars que diferencien aquest procés dels altres que s'estan vivint en altres països de l'Europa de l'Est doncs un poble sempre serà un poble, independenent de les tones de ferro punxenc i formigó que s'entrebanqui per tal de dividir-lo.

A la majoria dels països socialistes s'està obrint pas la força de la llibertat, el pluralisme polític, i fins i tot el que se sol dir com economia de mercat.

Quin millor argument per als teòrics economistes, i polítics defensors de les idees de la lliure creació d'empresa, la

lliberalitat a les relacions laboral, i el progressiu recés de la participació de l'Estat al funcionament econòmic i fins i tot social del país.

Els estats de l'Europa socialista, un rera l'altre van abandonant els plantejaments teòrics dels marxistes, demostren de totes totes la inviabilitat de l'economia dirigida, del paper de l'Estat tot poderós. L'invent s'ha acabat, aquesta mena d'experiment que solament en el cas de la URSS era una generació pròpia i que en tots els demés era una espècie de tribut o pagament pactat entre les quatre potències guanyadores de la segona guerra mundial, a favor de Rússia, per la seva aportació a la derrota d'Alemanya, Itàlia i Japó està escrivint els seus darrers actes, alguns, fins i tot, dramàtics.

A la vista del fracàs esdevingut a les seves perspectives de pro-

ducció amb l'assoliment d'un nivell de vida molt diferent, comparant el que podríem dir classes mitges, amb l'aconseguit dels països capitalistes crec que és ben lògic preguntar-se si no ha estat una absurda pèrdua de temps, una lluita per uns ideals que a la fi s'han demostrat massa allunyats de l'autèntica capacitat de treball dels homes.

Els ideals de solidaritat, d'igualtat social, de generació de riquesa per a tothom més que no únicament per a cadascú, es deixen al racó i quedaran a la golfa. Els nous vinguts de l'Europa de l'Est van entrant cap una altra societat on el consum, millor dit, el consumisme és el fonament d'un creixement d'entrada i teòricament il·limitat, a més hi aporten els seus estalvis afanyats any rera any que no tenien on malgastar, i que ara tindran moltes oportunitats d'invertir a la compra de petites felicitats.

sociòlegs, economistes i sobre tot polítics ponderaran, teoritzaran i valoraran, cadascú de la

forma que més els hi convingui, l'origen, la causa, el just abast, i previsibles conseqüències d'aquest traspàs de forma de viure. Les empreses occidentals han trobat un important mercat gairebé al costat de casa com si de sobte el veí s'hagués instal·lat i alhora es trovés mancat de quantitat i quantitat de coses que nosaltres tenim, en sobren i li podem vendre.

Els ideològics dels partits socialistes de l'Europa Occidental no tenen massa on anar, tot i que ja fa temps que veien que la cosa anava malament, ara no en tenen de realitat concreta a posar per bandera, i es troben mancats de molts altars i molts sants als que honorar, però jo particularment i perdoneu-me per la lliberalitat, tot i que sóc profà a l'estudi de la vida dels treballadors de començament de segle, quan veig en països als que la llibertat impera, però on la misèria imposa la seva llei, on l'explotació de l'home per part d'altres homes continua i que solament s'ha aconseguit frenar per l'acció dels sindi-

cats i partits polítics d'esque-
rra, goso pensar que, com sempre
el decurs de la història, i so-

bretot per nosaltres, el temps
que ara es clou a molts pobles
d'Europa no ha estat debades.

Ramon Nonat.

ONZENA SETMANA CULTURAL

CARLES BONET PARLANT SOBRE L'AUTODETERMINACIÓ

L'HOLOCAUST DE LA PAGESIÀ

(SOBRE UNA ENQUESTA DE LA COOPERATIVA "LA GINESTA")

Des de fa alguns anys, el sector 'compte els sobren. pagès està en crisi, crisi profunda, diria jo, crisi més i més engoixant a mesura que ens apropem al "mític" 1992. Què passarà ningú no ho sap, però les estadístiques assenyalen que hi ha d'haver una reducció dràstica del nombre de pagesos. Hi ha massa gent, diuen, al nostre país que viu directament de la terra, del seu treball al camp i això provoca un excès de productes agraris que els governs de l'Europa comunitària no saben què fer-ne. Sol.lució: fer que els pagesos canviïn de feina i que deixin les terres improductives, però ningú no diu on han d'anar o de què han de viure aquests pagesos sobrers. Les administracions que fan estadístiques tracten amb números (no amb persones) i per això els és igual el que en resulti; els és igual el sofriment o patiment d'aquests "números" que, al seu compte els sobren. Sobren pagesos, i fa l'efecte que les administracions saben ben bé com eliminar-los o fer-los anar desertant. El que no saben les administracions (i això suposo que pot ser una ingenuïtat de creure-ho) és que de pagés-pagés convençut, que els agrada ser pagés i que per això volen seguir essent pagesos n'hi ha molt pocs, tan pocs que a l'administració li costarà molt poc aconseguir el que es proposa. Per a fer aquesta afirmació tinc a les mans una mena d'enquesta que la Cooperativa artesenca La Ginesta va fer als seus socis. Donem-li un cop d'ull: Fa uns dos anys, la Cooperativa "La Ginesta" d'Artesa, per aprofitar-se d'unes subvencions molt avantatjoses de l'Europa dels Dotze, va encarregar un projecte d'ampliació de magatzem i cambres frigorífiques que vindrien

a doblar la seva capacitat d'ara. Quan aquest projecte ja estava aprovat per les administracions i concedides les pertinents subvencions, van començar a créixer els dubtes entre els socis si aquesta ampliació era del tot raonada. La Junta de llavors, amb molt d'encert va fer una mena d'enquesta als socis de la Cooperativa per saber d'una manera més o menys reals les perspectives de futur i de creixement de la mateixa. El resultat d'aquest estudi és tan decevedor que val la pena comentar.

la Cooperativa Artesenca "La Ginesta" té 54 socis (de fet 49, ja que 6 ja havien causat baixa) D'aquests 49 socis només 30 són d'Artesa, els altres d'Alfés i del terme de Lleida. Aquests socis tenen entre tots 532 jornals de terra de regadiu de la seva propietat, dels quals 395 són plantats d'arbres fruiters, la resta terra campa.

Per analitzar els resultats de l'estudi elaborat per "La Ginesta" em limitaré a parlar només dels trenta socis d'Artesa per raons lògiques de conèixer bé la seva realitat familiar. Segur,

però, que això no alterarà en res les conclusions que se'n derivin:

Els trenta socis d'Artesa de "La Ginesta", tenen un promig d'edat de 48 anys i mig, repartit d'aquesta manera: 60 anys i més 10 socis. De 50 i més 6, de 40 i més 6 i també 6 de trenta i més. Només dos socis tenen menys de 30 anys. De les possibilitats de futur de continuïtat a l'explo-tació de les seves finques i per això mateix de seguir sent socis de la Cooperativa hom deudeix el següent:

Tres socis no són pagesos (encara que tinguin terra). No depenen, doncs, econòmicament de l'agricultura. Hi ha quatre socis, casats, sense fills que seguiran portant-se la terra fins a la jubilació. Hi ha dos socis solters, grans, amb les mateixes perspectives. Cinc socis no tenen cap fill mascle, però sí noies, encara que aquestes o bé s'han casat fora o treballen en feines allunyades de la pagesia, les perspectives de futur són fins la jubilació. Hi ha només quatre socis amb fills grans que ran de pagés i per això (si no passa res d'imprevist) succeiran

els pares com a socis. Hi ha només un soci solter jove que tant si es queda solter com si no té fills, li queda un llarg futur, Els vuit socis restants tenen fills en edat escolar que ningú no sap si es quedaran a la terra o no. D'aquests vuit socis, només dos han manifestat que els més dos han manifestat que els faria il.lusió que els seus fills es quedessin es quedessin al seu costat, la resta o bé no es manifesten o diuen que faran tot el possible per fer estudiar els nois per evitar que siguin pagesos, és clar que això ho hauran de decidir ells quan tinguin edat suficient.

Si mé amunt us heu fixat amb l'edat dels socis, fàcilment és imaginable que d'aquí a pocs anys, gairebé la meitat d'aquests estaran jubilats, i la

resta, si els seus fills no continuen (i si la cosa va així no continuaran) estaran prou envel·lits per a pensar en un futur falaguer per a la mateixa cooperativa. Donant per suposat, és clar, que no hi entra més socis. Davant d'aquestes perspectives que revela aquesta enquesta, la Cooperativa Artesenca "La Gines-ta" va decidir fer només (de tot el projecte d'ampliació) el magatzem, la part més costosa (les cambres) no es van atrevir a fer-les, malgrat que les subvencions eren prou temptadores.

D'una manera o altra, aquests trenta socis són l'exemple d'una pagesia minvant, cada cop més amb menys poder adquisitiu que podem fer extensible als altres pagesos del nostre poble, comarca i país.

A. Costafreda

POESIES PREMIADES

EL COTXE

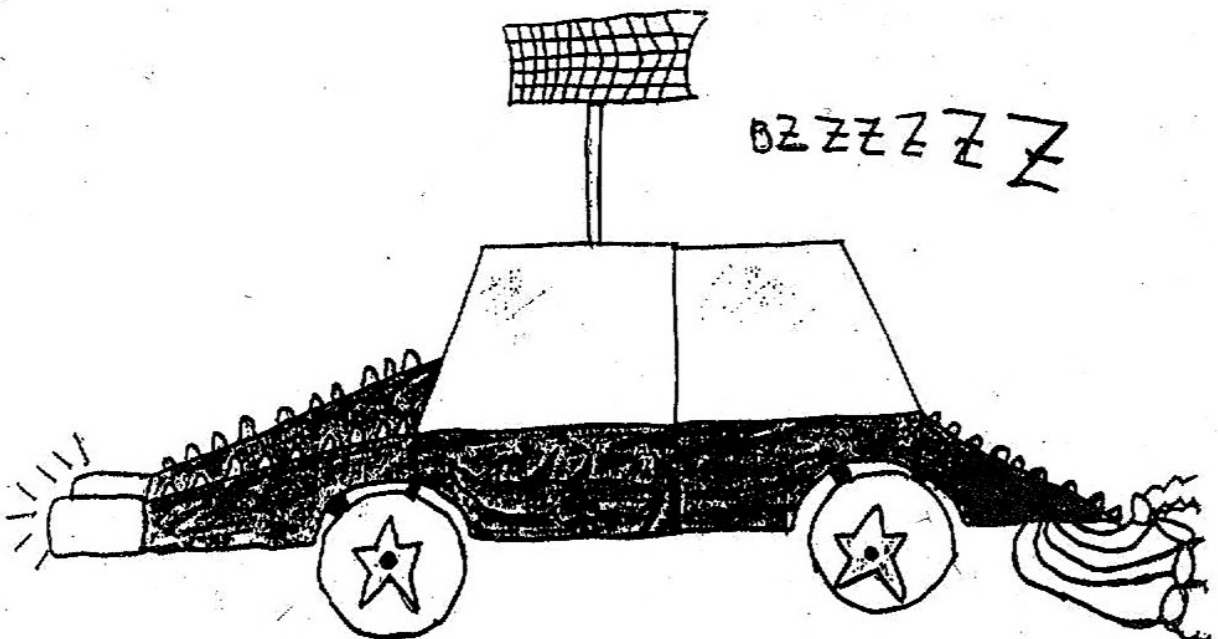
oooooooo

El cotxe és un ésser molt inquiet,
no para de moure's,
amb els seus quatre peus rodons
s'embala com una fera.

Si li dónes combustible es recupera,
i aleshores et porta arreu de Catalunya.

Quan plou mou les pestanyes
per treure's l'aigua del front,
per un tubet treu fum,
i a vegades de content que està
se li il.luminen els ulls.

Jaume Pijuan i Liarte

EL CAVALL

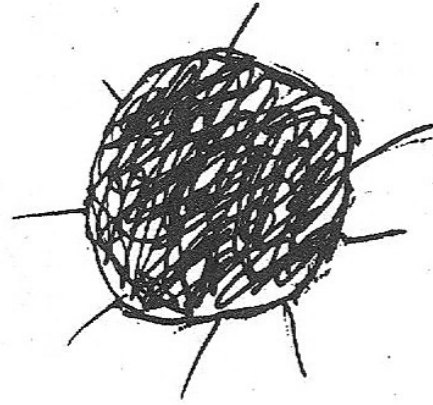
oooooooo

El cavall
trota i salta.

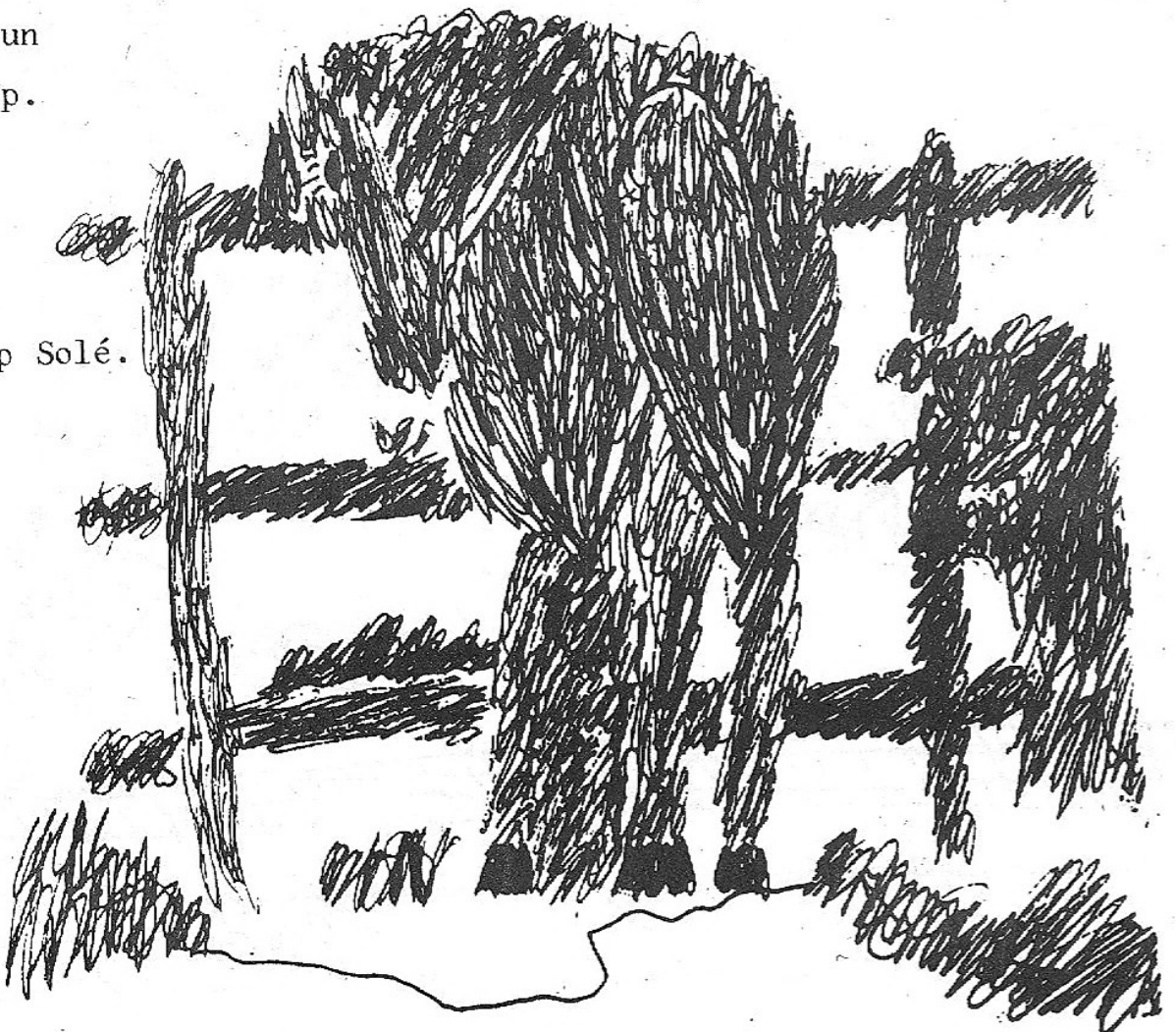
El cavall va
cap a munt
i cap avall.

El cavall
menja herba
i beu
aigua fresca.

El cavall
és elegant
com un
lliri blanc
i ràpid
com un
llamp.

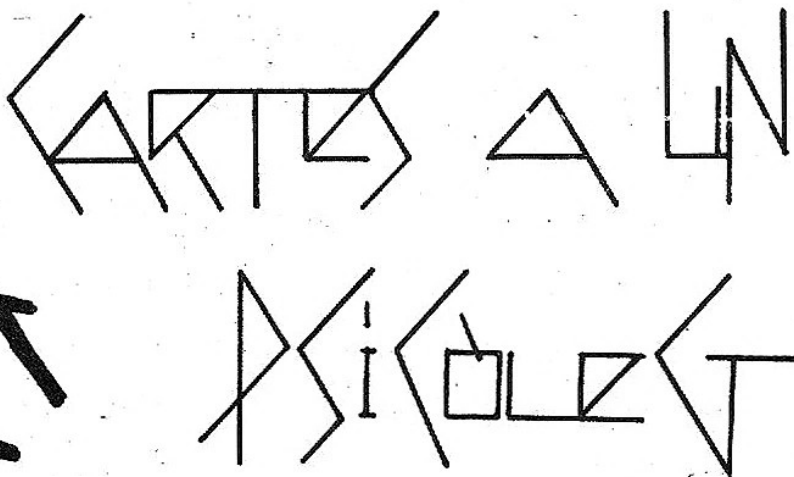
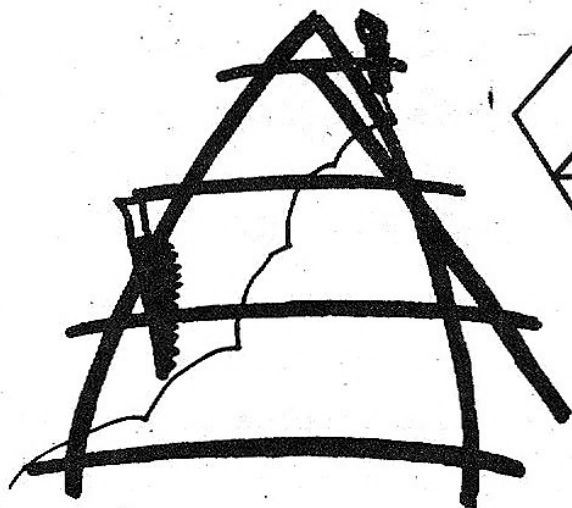

Felip Solé.

EN PER L'ARTÈC

Senyor metge;

Diu que l'he errada en la carta anterior; que vostè es referia als valors inculcats durant el període escolar. Però fer ara una reflexió complerta sobre diguem-ne l'ètica ensumada a l'escola m'és força difícil. A més, penso que ha de ser feina de vostè, heu de triar de les dades i anècdotes aportades el que de debò us sigui aclaridor; a la fi pensaré que us ho dono tot molt difícil.

Bé, ho provarem. El que em marcà més, ho repeteixo, fou la por, primer als mestres, que després ha degenerat cap a qualsevol tipus d'autoritat. Fins i tot ara quan veig la guàrdia civil pel poble correria a amagar-me.

En el cas dels mestres la por ha desaparegut, i quan en veig algun dels vells pel carrer me'ls

miro amb indiferència, com per castigar-los.

El que recordo més ja li ho vaig escriure a l'altra carta, vés, coses de xiquets.

El que és aprendre ho ha fet ara de grandet, per xafarderia o com una mena de diàleg intern (sobretot els dies que treballo sol, amb el tractor). També cal dir que aprendre, ara ho entenc com un descobrir coses noves, entenent el seu funcionament.

Li faig una proposta; posi's tot sol davant d'una màquina d'es-porgar i comenci's a preguntar per a què serveixen totes les parts; no és fàcil, però amb una mica d'intuïció veurà com és un trenalosques amb molta lògica. Arribar a conclusions possibles i confrontar-les amb la realitat, és per a mi una gran satisfacció.

Del meu caràcter actual, tret d'allò d'un cert temor als representants de l'ordre, no n'és culpable l'escola.

A mesura que vas coneixent gent diversa, vas creient que la genètica, això és pura suposició no només tracta del color dels cabells o de l'alçària, sinó que és més complexa. No vull dir que el caràcter s'encomani o hereti, sinó que és quelcom que neix de dintre. Ara, dir el com i el quan ja és feina d'altra gent. Sinó com s'explica el que d'una mateixa classe, vàrem sortir gent reflexiva per un costat i també pel mateix, gent molt esbojarrada; com és que som tan

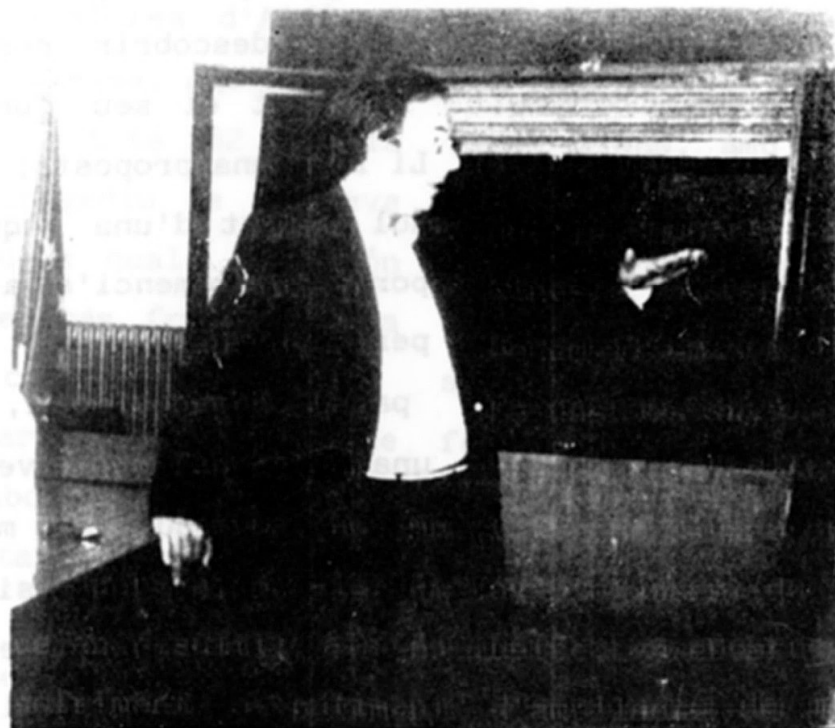
diferents?

A la família crec que també passa el mateix. Miri ma germana, una noia típica de contra-tot, iou contestatària de totes les modes: ye-ye, hippie, post-moderna... Jo però, sempre que puc li retrec que l'època punk se la va saltar, va passar vaja, potser perquè no anava amb la seva estètica...

Bé acabo aquí, avui potser he reflexionat més, i m'ho he passat bé. Al tros amb el pare i el padrí o el cap dap de setmana amb els amics, no em parlem d'això.

Ja em dirà que li manca ara.

Catxepet.

ANGEL PEDRA PARLANT DE "TOXICOMANIA I DROGODEPENDENCIA"

UNS MOTS D'AGRAÏMENT

Voldria aprofitar les pàgines d'aquesta revista per tal d'agrair a tots els artesencs les mostres d'interés i afecte amb les quals han rebut el llibre: Paraules Perdudes, del que en sóc autor.

Ja des del primer moment, em vaig sentir recolzat pel suport moral i físic a l'acte de presentació que, sense massa protocol, aconseguí, gràcies a l'assistència massiva de molts artesencs, esdevenir un èxit entranvable. Pocs actes tan agradables i emotius com aquell, em confessà l'editor: el senyor Pagès. L'Agrupació Cultural "La Femosa" i l'Ajuntament d'Artesa vetllaren perquè l'organització fos prou reeixida, cuidant fins al mínim detall.

Després de la presentació, l'endemà a la parada del llibre -Sant Jordi- vaig haver de sotmetre'm a l'agradable exercici de la dedicatòria, fins que, per

sorpresa de tots, el llibre s'exhaurí. Durant gairebé tres setmanes més vaig continuar signant llibres; i encara ara, després de pràcticament tres mesos, em venen a casa alguns veïns del poble reclamant la dedicatòria per algun parent o amic.

No conec la valoració crítica que se n'ha fet de l'obra. No sé si el llibre ha aportat gran cosa a la nostra comunitat. Hom ha pogut escoltar judicis de tota mena i per a tots els gustos: des d'aquell al qual no li ha agradat gens, en absolut; al que se'l rellegeix amb voracitat. No estic, però, en situació d'afirmar si, a grans trets, el llibre ha estat ben acollit una vegada conclosa la lectura. Cada lector en fa una llegida diferent i per tant una valoració particular que, molt sovint, res no té a veure amb la intenció original de l'autor. El destí de l'escriptor és el dubte continu

i mai acaba sabent del tot el grau d'acceptació de la seva obra. Un llibre, afortunadament, és una realitat calidoscòpia i té molts angles de visió, de lectura i valoració, que van més enllà de les intencions de l'autor, al qual no li queda altre remei que sotmetre's a la múltiple realitat interpretativa i romandre silenciós en un discret segon pla. L'obra és més important que el seu autor, car fet i fet és en ella on aguaita el lector. Alló que perviu i el sentit de l'obra, és ja una altra cosa, molt diferent a com l'ha pensada l'autor, perquè són múltiples les necessitats i bagatges amb que s'hi apropen els lectors tafaners.

Ceneixedor com sóc d'aquest fet no vull estendre'm gaire més i acabo donant les gràcies a tota els artesencs per tantes proves de simpatia i afecte.

No voldria clore aquestes ratlles sense afegir també el més sincer agraïment a tots aquells que han col.laborat en la realització del llibre; especialment als il.lustradors: Ramon Farré i Francesc Riart, i al responsable de la part fotogràfica; Ramon Serra, persona d'un lliurament i generositat insondables, el qual m'ha fet costat des del principi al cap, com un puntal d'una solidesa pètria i pels que m'uneixen llaços d'amistat. A tots moltes gràcies.

Felip Gallart i Fernàndez

VALORACIÓ I BALANÇ DE LA RECOLLIDA DE MATERIALS (CURS 1989-90)

Quan hom mira endarrera, fa balanç del treball realitzat i aquest és satisfactori, una sensació d'agradable benestar omple el pit i s'adona que ha valgut la pena patir-hi una mica i qual-sevol entrebanc es recorda com anecdòtic més que com a contra-temps.

Aquesta és la sensació que tenim les persones que aquest darrer curs escolar hem participat en la RECOLLIDA SELECTIVA DE RESIDUS SOLIDS URBANS. Els resultats canten. Veureu pareu-vos-hi!

CURS 1987-88	CURS1988-89	CURS 1989-90
Quilos.....9865	Quilos.....11040	Quilos.....23763
Pessetes....38864	Pessetes....46746	Pessets.....101692

Us adonareu que cada any ha anat en augment, però aquest darrer curs, hem DOBLAT la quantitat de quilos i pessetes de l'any anterior.

Per mesos els quilos recollits han estat els següents:

OCTUBRE	3.232	(primer mes de recollida del curs)
NOVEMBRE	3.170	
DESEMBRE/GENER	5.103	(Festes de Nadal)
FEBRER	2.505	
MARÇ	2.411	
ABRIL	3.075	
MAIG	4.267	(Última recollida avisada amb circular)
TOTAL.....	23.763	Quilos.

Per MATERIALS queda desglossat d'ela manera que segueix:

PAPER-CARTRÓ.....	10.116	Kgs.
FERRALLA.....	4.315	"
VIDRE.....	4.550	"
CAVA VERD.....	3.400	"
CAVA BLANC.....	1.185	"
SACS PLASTIC.....	130	"
BATERIES.....	44	"
PLOM.....	17	"
ALUMINI.....	6	"

TOTAL=====23.763 "

A la quantitat final caldria afegir uns 500 Quilos de PLASTIC: bidons, ampolles de tot tipus etc. que no queden comptabilitzades al total perquè l'empresa Vilella-Felip que és la que ens compra el material no tenia en aquest curs, mercat per al plàstic, i per tant no ens els podia pagar, però vàrem valorar que era millor no cobrar-lo que no deshabituar la gent a guardar-lo com venia fent darrerament i així també impediem que un percentatge del mateix anés a parar a l'abocador municipal amb la conegüent contaminació del sòl per P.V.C. element que solen portar molts plàstics i que és altament contaminant.

Valorant-ho així pel damunt, ens adonem que més de 10.000 Kgs de paper-cartró han estat recuperats per a fer novament pasta de paper contribuint des de la nostra col.laboració a la preservació del patrimoni arborístic (tala massiva d'arbres de l'Amazones, boscos... que no són considerats reserves naturals). També hem evitat amb la col.laboració de tots llençar 9.135 Kgs de vidre. El vidre, com ja sabeu és difícilment degradat per la naturalesa, és a dir, costa molts anys que desaparegui, mentre cal, per una altra banda una gran despesa d'energia i matèries primeres per a produir-lo. El que nosaltres ham recuperat algun es xafa i se'n fa pasta de vidre per a noves ampolles. Altre (cava verd i blanc) es neteja i es reutilitza novament. Veureu que les

despeses que pot originar aquest darrer sistema són molt més baixes, per això hom aconsella que SEMPRE QUE ES PUGUI s'utilitzin envasos retornables perquè les mateixes empreses s'encarreguen de recuperar-los.

El PLÀSTIC, és el pitjor material que tenim de cara al reciclat perquè no es troben empreses que el recuperin novament; si més no, és el més alt contaminant (tant si es crema com si es deixa al terra fins que es podreixi). Caldria evitar els embalatges de plàstic i escollir, sempre que fós possible els de cartró que són més fàcilment degradats i no contaminen, tal com venen actualment moltes marques de llets, sucs, i fins i tot vi, tot i que a l'interior porten una fina pel·lícula plastificada amb un gruix mínim.

Globalment ens adonem que hem evitat de llençar al nostre terme municipal uns 24.000 Kgs de materials amb tot el que això significa:

- 1.- No contaminar el sòl o l'atmosfera (si es crema)
- 2.- Contribuir a pal·liar les despeses d'energia, matèries primeres
- 3.- Contribuir a pal·liar la tala d'arbres.
- 4.- Contribuir a l'estètica del paisatge rústic.
- 5.- Contribuir a allargar la vida del nostre abocador i evitar de cercar nous espais, hipotecant noves terres, embrutant-les.

A TOTS I A TOTES: Gràcies per Participar-hi!!

Veureu que tota aquesta valoració que hem acabat de fer de la darrera recollida tot i ésser molt positiva no deixa de ser anecdòtica dins el conjunt global de deixalles que es fan a Artesa de Lleida i més encara dins el conjunt global de viles, ciutats... De fet s'estan practicant experiències en aquest sentit a l'Europa i l'Amèrica del Nord. També van existir durant uns anys a Bilbao on el grup LOREA va realitzar una tasca molt interessant amb poblacions que sumaven més de 20.000 habitants.

Nosaltres creiem que la preservació del medi ambient ha de pas-

sar inexorablement, per la recollida selectiva de materials amb tots els avantatges que ja s'han anat evidenciant al llarg del articles que n'hem fet referència, i de fet, les societats més avançades així ho demostren.

Amb aquest esperit de PROGRES I PRESERVACIO, del MEDI vàrem demanar junt amb l'AJUNTAMENT de la nostra vila i assessorats per una empresa d'Energies Alternatives de Barcelona "Ecotècnia", una subvenció a la Generalitat per tal de fer un PROJECTE de recollida selectiva de materials sòlids urbans. Aquesta subvenció ens ha vingut concedida en un 50% que era el màxim que podien donar. Ara ens toca cercar els mitjans no municipals per tal de conseguir la resta de la subvenció, que si pugués arribar a ser un fet i implantar-se de manera real la recollida selectiva habitual amb contenidors per a vidre, etc. hauria de ser un motiu de satisfacció perquè seríem la primera experiència pilot d des d'un consultori Municipal de la Península i sobretot perquè hauríem demostrat que els ciutadans comencem a entendre i a estar disposats a frenar la cursa boja de la contaminació que ens amenaça a tots.

ESPEREM LA VOSTRA COL.LABORACIÓ.

"LA NATURALESA NO ES UNA FONT INEXHAURABLE DE RECURSOS; PRESERVAR-LA ES COSA DE TOTS".

ALTERNATIVA ECOLOGISTA D'ARTESA DE LLEIDA.

FOLKLORE

ARTESENC

Festes i tradicions a través de l'any (15)

OCTUBRE

Quan a darrers de setembre o primers d'octubre plou, els artesencs diuen que cau el "sementer", com normalment en aquestes dates ja no plou de tronada, hom associa la pluja lenta i persistent amb el "sementer" o pluja que deixa la terra assaonada per a poder sembrar.

Pels pagesos artesencs d'abans de la mecanització del camp, dels adobs químics i de les llavors híbrides, el millor temps per a sembrar era els quinze dies abans de Tots-sants i els quinze després. Normalment hom esperava fer-ho de saó, però si la pluja era tardana, molts cops se sembrava amb la terra aixuta i s'esperava que plugués després. A les terres de reg que hom podia regar el camp que es volia sembrar, molts cops es llençava la llavor primer i es regava tot seguit, d'aquest costum se'n deia "sembrar d'aigua severa".

DIA 12 (la Mare de Déu del Pilar):

Antigament la "Pilarica" tenia certa devoció a Artesa, per això mateix era una data que els artesencs tenien en compte. Hom creia que era el millor temps per a sembrar les faves:

Si vols tenir un bon favar,
per la Mare de Déu del Pilar l'ha de sembrar.
(o sembra'l pel Pilar).

oooooooooooo

Pel Pilar,
faves a sembrar.

DIA 31 (vigília de Tots-sants):

La nit de Tots-sants, els artesencs tenien el costum de fer "la csatanyada"; això sempre es feia disnde casa, entre família.. Hom es menjava les castanyes torrades al foc de la llar amb paelles velels degudament foradades i els panellets fets també a casa aquell mateix dia i l'anterió.

oooooooooooooooooooo

Quan l'octubre és a la fi,
Tots-sants ja és aquí.

NOVEMBRE

DIA U (Tots-sants):

Antigament a Artesa, en aquest dia (que era festa assenyalada) es feien "els Encants". En sortir de Missa Major, a la plaça de l'església es muntava una parada (una mena de taulell cobert amb un mantell sobre el qual es col.locaven tots mena de coses que els propis feligresos havien portat. Aquestes coses eren sortejaden en una mena de subhasta i els diners que se'n tréia eren destinats a l'altar de les Animés. Passava sovint que la gent que portava coses als "Encants" eren ells mateixos que les compraven.

El costum de visitar el cementiri i portar flors als difunts, pel que en sabem, és molt recent. Però a les Animes sí que s'hi tenia molt de respecte. La gent, quan passava per davant del cementiri resava aquesta oració:

Animpes difuntes,
que al Cel ens veguem juntes.
A l'hora de la fi,
pregueu totes per mi.

Al vespre d'aquest dia, les campanes tocaven a morts, per assenyalar la festa de l'endemà.

DIA 2 (Commemoració dels fiedels Difunts):

El dia dels Difunts, gairebé tothom anava a alguna de les tres missis que aquell dia se celebraven. Al centre de l'esgléis s'hi muntava el "tumul", com una mena de taula coberta per

un drap negre fins a tocar el terra que feia l'efecte d'un taüt molt gran voltat de gruixudes espelmes, que era el mateix que es posava als funerals. Aquell dia, també que aquell dia, el rosari havia de resar-se senser, això és: els quinze misteris, que representen el rés de quinze parenostres, cent cinquanta avemaries, la tanda de lletanies i tots els parenostres que s'hi vulgués afegir (normalment se'n resava un per cada parent, proper o llunyar, difunt). En aquest punt i per il.lustrar una mica el costum gairebé generalitzat dels artesencs a resar el rosari a casa, explicarem una anècdota que va protagonitzar el Josepet del Peix (avi nostre) un dia de Difuns de darrerries del segle passat:

En Josep Castillo feia de mosso a cal Perejuganet i festejava a cal Gravat del Barbutxo. Com que aquell dia s'esquéia en dissabte, el Josep havia d'anar a cobrar la setmanada i a festejar. Un cop net i arraclar, i avans que marxés, el seu pare li va dir: "Noi, avans de que marxis, resarem el rosari tots junts". Així hi van fer; cent cinquanta avemerries i tota la resta. En ser a cal Perejuganet els va trobar apunt, també, de resar-lo i, és clar, el van convidar a afegir-s'hi. Un cop acabada aquesta segona tanda de parenostres i avemaries, va cobrar i se'n va anar de dret a cal Gravat del Barbutxo, en pic i va arribar, el seu futur sogre li va dir: "Mira Peix, t'esperàvem per a resar el rosari junts"...

oooooooooooo

Aquest dia, que encara que la gent anés a missa no era festa, era la data assenyalada de cada any per a començar a collir les olives, feina que durava, llavors, entre tres i cinc mesos.

DIA 11 (Sant Martí):

Aquest Sant era popular al nostre poble per diferents raons; primer perquè la seva data s'escau (gairebé sempre) en un temps de calma en la qual acostuma a fer bo. D'aquest temps encal·mat la gent en diu "l'estiuet de Sant Martí". També porta el nom d'aquest Sant "l'Arc de Sant Martí" que, curiosament a Artesa no se'n diu "arc" sinó "ratlla":

L Ratlla de Sant Martí,
al matí,
la pluja ja és aquí.
La Ratlla de Sant Martí,
al tard,
la pluja ja ha passat.

Aquestes dites són ben normals si tenim en compte que a les nostres comarques la pluja acostuma a venir de Ponent. Al dematí quan comença a ploure, al llevant hi ha sol, el qual fa que els seus rajos, através de la pluja formi l'Arc. Al tard, en canvi, quan els núvols marxen cap a Llevant, el sol surt per Ponent (abans de la posta) i per les mateixes causes, torna a formar l'Arc. Per aquest mateix fenòment, els artesencs diuen, referint-se al poble de Sunyer que és a l'Oest d'Artesa:

Si vols sapiguer os és Sunyer,
mira on fa ull primer.

DIA 22 (Santa Caterina):

Sant Caterina,
molt freda o molt humida.

Abans (amb les llavors d'aleshores) els pagesos artesencs pensaven que ja era massa tard per a semblar blat, i perquè els semblava malaguanyat el brat de llavor (perquè no collerien res), deien:

Per Santa Caterina,
del blat que as de sembrar,
fes-ni farina.

Referint-se al mateix, una altra dita artesenca diu:

Si vols menjat pa i veure vi,
sembra aviat i poda tard.

I per avui ja hem esgotat el tema. Continuarem, si s'escau, el mes entrant.

A.C.

